

הלכות מגלה סימן תרצ

כתובה (לה) בשני לשונות, מי שמבינים (ו) (לו) נצאו (כ"ח): **לא** (לו) **יש** (ט) למחות ביד הקורים **לנשים המגלה בלשון לעז**, (לח) **אף-על-פי שתובה בלשון (ט) לעז: יב** (לט) ***קראתה מתנמנמ**, **הואיל ולא נרדם בשנה (מ) נצא**, (מא) **אבל אם שמעה (י) מתנמנמ לא נצא: יג** י"היה **כותבה**, (מב) **שקורא פסוק במגלה שהוא מעתיק ממנה וכותבה**, (מג) **אם פנן לבו לצאת ידי חובתו נצא**, ***והוא (מד) שתהא כתובה פלה לפניו במגלה שהוא מעתיק ממנה**, (מה) **וכן אם היה מגיה וכן אם היה דורשה**, **שקורא פסוק במגלה שלמה ודורשו**, **אם פנן לבו לצאת ידי חובתו נצא**; **כ"לא יפסיק בה בענינים אחרים בשדורשה**, (מו) **שאסור להפסיק בה (מז) בענינים אחרים: יד** **יקרא את המגלה (מח) צריך שיבין להוציא השומע, וצריך (ש"כ"ח) (ט"ו) השומע לצאת. ואם**

באר הט"ב

לשונות, מ"א: (ט) לעז. ואפילו הקוראים בשני תנאים אסור לקרואה בלעז, ראב"ח חלק ב סימן עט: (י) מתנמנמ. גגון דקרי לה ועני ולא ידע לאהדורי סבא: (י"ב) השומע. מבאר בתשובת הרשב"א

באר הלכה

בכשי נכרי, וראו תנאים דפרסומי נסא בדיעה ממש, עדין ספי להוציא בלשון שידע בו, ועוד, כרי שיהא יכול להוציא את עצמו ידי חובה ויקרא לעצמו וכו', ענין שם, ואי ענינו דוקא שיהא הפסוק אשורית אויך יכול לקרא וידחק לומר המנין שאינו יודע הלשון אבל בפסוק אשורית הוא בקי (ועיין ברין שם). ובהדושי הרשב"א מבאר עוד יותר, ובכל גוני נצא, שקחב דקא דהני עד ששהא כתובה אשורית: לא אפלה מתניתין קאי אלא אלעז ששמע אשורית, ומשמע מתוספתא, ויש מבאר להדיא קאי אלעז ששמע אשורית, ואיסוס שם בקריא דלעולם אין יוצאין ידי חובתם עד ששהא כתובה אשורית בלשון עברי, ענין שם, וכן מצאתי גם בריטבי"א בפרק קמא דפרק ב שכתב להדיא דהיכי דהקשיה לישון העכו"ם הכשירו גם הכתב, וכן משמע דעת התוספות בפרק קמא דף ח עמוד ב דבור המתחיל 'עד שכתבו וזה לשונם: כיון שנתנה לקרות ולכתב בכל לשון שפסידין בה, עין שם, ומוקח מזה שדעתם דבכל לשון ובכל כתב שרי, וכן משמע גם כן דעת הרמב"ם שהעתיק דינא דמתניתין 'עד ששהא כתובה אשורית' לענין דאשורית, ומפי הכתוב בפרק ב עמוד ח שהוא לשון הרמב"ם וביאורו לא דסעיף ט שהוא גם כן לשון הרמב"ם, וכחב שם וזהו שתהא כתובה בכחב אוהו הלשון, דרי מבאר בקריא ולא ענין אשורית, וכן הטור לא העתיק דינא דמתניתין כלל, אלא לא גאי רק אמגלה שכתבה בלשון-קדש, ואסורין מצאתי באשכול שצנצה גם כן לומר דהני פוסקים דביצין כתב אשורית אפלו ביהמה המגלה לוצייה, ואמר דכחב: מן השקור רבתי משמע דבקריא להו די'עד ששהא כתובה אשורית' לא קאי אלא באם היה הלשון עברי, ותכא גמ"ח הא דתוספתא גמ"ח, אכן טדבריו שם משמע לכאורה דלא מקשירי אלא באם היה הלשון והכתב של אשה אשתו, וענין שם גמ"ח: אשכול, וצריך עיין: * **קראתה מתנמנמ נצא**, ואין חלוק בין חתלה שקה

משינה ברוחה (לה) בשני לשונות, גגון מקצת המגלה בלשון אחד **(לה) ומקצתה בלשון אחרת: (לו) נצאו**, בדיעבד, אבל לכתחלה **(לו) אין נכון להיות כתובה בשתי לשונות: לא (לו) יש למחות ביד וכו'**, טעם הדבר, (ט) משום דהגבירים הקוראים מבינים לשון-הקדש, ויש לחש לדעת הפוסקים שפוסקים דהיכי שהוא מבין לשון-הקדש אינו יוצא בקריאה בלע"ז, ומפילה אינו יכול להוציא בקריאה זו אף למי שאינו מבין לשון-הקדש, וכו"ל: ועוד, משום "האשוריתנים בני הרמב"ם" שאינו יודע בלע"ז שלהן, (ל) ואם תאמר, קרא "האשוריתנים בני הרמב"ם" בלשון-הקדש, יש לומר דאסור לכתחלה לקרותו בשתי לשונות: **(לח) אף-על-פי שתובה בלע"ז**, דאי לא פתובה בלע"ז רק מצדן ומתנגם בלע"ז, הוי לה קורא בלע"ז ובלע"ז, ובלאו הכי לא יוציא. כתבו האחרונים, האפילו הקוראים בשני תנאים להחמיר גם כן לא יקראו בלע"ז: **יב (לט) קראתה מתנמנמ**, ומתנמנמ נקרא גגון דקרו לה ועני ולא ידע לאהדורי סבא, וכי מדפרו לה מדפרו⁸⁴, וצריך לומר דמפל מקום יכול (לט) לכונן לצאת, דמצות צריכות פננה [פמ"ג]: **(מ) נצא**, והוא הדין השומע מפני גם כן נצא אם רק נשמעים הדברים היטב, כן פתב המאירי: ואף-על-צב דצריך לכונן להוציא, אפשר דמתנמנמ גם כן יכול לכונן, ויותר נראה לומר דמדי שחשב בתחלת הקריאה קדם שנתנמנמ להוציא השומעין: **(מא) אבל אם שמעה וכו'**, דבקריאה, בין שקורא בראוי דרי מכתב שרמי אנפשה לומר שפיר, מה שאין כן בשמיעה בנדאי חסר לו פשה

מכות⁸⁵: יג (מב) שקורא פסוק במגלה וכו', הינו אפלו אם באפן זה היתה קריאת כל המגלה בשנה, הואיל שפנן לצאת בזה ידי חובתו, ואם לא פנן לצאת אפלו רק פסוק ראשון, (מ) אף שמעם ואילך התבונן לצאת, לא נצאו⁸⁶: **(מג) אם פנן לבו לצאת ידי חובתו⁸⁷**, סתם בזה דהפוסקים (מל) דסבירא להו מצות צריכות פננה⁸⁸ לצאת ידי המצוה, וענין לעיל בסימן ס סעיף ד: **(מד) שתהא כתובה פלה**, ענין לעיל בסעיף ג⁸⁹: **(מה) וכן אם היה מגיה**, ובעת הנה קוראה ומכונן לצאת ידי חובתו, ודוקא אם קרא בנקוד בראוי, אבל אם קרא להגיה על-פי הטעם ולא בנקוד בראוי, אינו יוצא ידי חובתו: **(מו) שאסור להפסיק וכו'**, ענין לעיל בסעיף ה בהג"ה: **(מז) בענינים אחרים**, הינו (מג) שלא מענגנו של יום: **יד (מח) צריך שיבין וכו' וצריך וכו'**, ולעפובא (מד) הוא אפלו בדיעבד, וזה הפנן היא קדם שפתחיל לקרא וכן על פל הקריאה, זה לצאת⁹⁰ וזהו אין צריך לכונן בכל הקריאה, וצריך השומע להאזין אנו ולשמע פל תכה ותכה מפי הקורא, ואם חסר הקורא אפלו (מס) תכה אחת וכן אם השומע חסר תכה אחת

שער הצינור

(לה) לבישוריה, ונראה דאפלו לא היו פרישות שלמות בלשון אחד אלא פסוק אחד בלשון אחר פלשון אחר גם כן שרי, דכיון שמינינים בטוב איבא פרומי נסא: (לו) מגן-אברהם ושי"א: (לז) בתשובת הריב"ש: (לח) מגן-אברהם: (לט) ולענינה דעתי זהו דחק, ורש"י פרש על ילא ידע לאהדורי סבא, משום דהיא בא מבינת הלב, ואם-כן איך בימא דאזי יכונן מתחשבתו לצאת? ואפשר לומר בפשיטות, דכונן לצאת אין צריך בכל תכה, אלא בתחלת הקריאה וכן בדרך פלל לצאת בקריאה זו, וזה פשיט דתנמנמ אינו מצוי קדם שפתחיל לקרות אלא בתר שפתחיל, ואם-כן אפי שפיר: (מ) פשיט, וזה הוי כפי שלא קרא כלל, ונרע מקריאה בעל-פה דנקמא לן שם דבמקצתו נצא: (מ"א) הנה בפתחיהעולם הביא בשם ישועות-יעקב, דדוקא בקריאה דימא שהיא מהברי אקלה ובדבר-תורה דקניא, אבל בקריאה דלילה שהוא מדרגתו⁹¹ הנמה אינה לעפובא, ולפי מה שהקדמנו בסימן ס במשנה ברוחה עינין קטן: ענין שם, אין לחלק פננה⁹²: **(מ"ב) פרי מגדים: (מג) הרא"ש**, ושמע שם דבענינו של יום לא חשיב הפסוק כלל ואפלו לכתחלה שרי, ואין מזה רצאה לקריאת התורה, דהכא כרי לפרסם נפא שרי, כן נראה לעניות דעמי: (מ"ד) דהא פסק בפעוה הקודם דמצות צריכות פננה: (מ"ה) מן-אברהם ושי"א:

הלכות מגלה סימן תרצ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ט]

אין לו להפסיק פנימיתם²³.

23) אכן, להפסיק בענינו של יום [בטן אם דורש בענן המגילה]. כתב בשעה"צ להלן (ס"ק מג ו-ו) שמותר אפילו לכתחילה, כדי לפרסם את הנס. וכן לשאול בין הפרקים מפני הכבוד. כתב במשנ"ב לקמן (ס"י תרצב ס"ק ט) שמותר אף לכתחילה כמו לענין קריאת שמע, וראה מה שכתבנו שם.

והמאריכים בהכאת הנק ומפריעים לקריאה, הורה הגר"י קרליץ (פורים וחדש אדר עמ' קפג) שמותר למונעם מכך אפילו בדבור, ואין זה הפסק.

[משנ"ב ס"ק טא]

פְּרָשָׁה שְׁנֵי קָדָם לְרֵאשׁוֹנָה²⁴.

24) ואף שלענין קריאת שמע כתב השו"ע לעיל (ס"י סד ס"א) שרק אם קרא את הפסוקים למפרע לא יצא, אבל אם הקדים פרשה לחברתה יצא. כתב השעה"צ לעיל (ס"י תכב ס"ק כו) בשם העולת תמיד שדוקא בפרשיות של קריאת שמע שאינן סמוכות זו לזו בתורה, אין זה נחשב למפרע כשקורא אותן שלא כפי תקנת חכמים, מה שאין כן במגילה שפרשיות סמוכות זו לזו, אם הפכן אינו יוצא ידי חובתו. וכתב שלפי זה הוא הדין לענין קריאת פרשיות הלל שלא כסדרן. שהרי סמוכות הן זו לזו. וראה במשנ"ב שם (ס"ק כו) שהביא מחלוקת בזה לענין הלל.

[משנ"ב ס"ק כו]

גם אָנֹכִי לֹא יִדְעֶנָּה²⁵ וכו', מִצְנֹחַ קְרִיאתָהּ וּפְרָסוּמֵי נִסָּא²⁶ וכו', הַנְּשִׂימִים וְעִמְרֵהֶן²⁷ וכו', כֹּל יִרְאֵה־שְׁמַיִם וְכוּן²⁸ וכו', וְלִקְרָא מְלָה בְּמִלָּה בְּלִהִישָׁה²⁹.

25) ובשו"ת הריב"ש (ס"י שצא) כתב בשם הר"ן, שמה שאמר 'אנך לא ידענך' יתכן שאין הכוונה שחכמי התלמוד לא ידעו את פירוש המילים הללו, אלא לומר שרוב האנשים אינם מבינים פירוש מילים אלו, כיון שהן מילים נדירות שאין דוגמתן במקום אחר. אבל חכמי התלמוד ידעו ענין ופירושה כי היה מקובל בידם. וראה שם שהביא שלדעת האבן עזרא (אסתר ח י) "אחשתרנים" הם פורים ו'בני הרמכים' הם בני הסוטיות, ולדעת רש"י (שם) "אחשתרנים" הם מין גמלים הממדהים לרוץ.

26) והארפן בו מתקיים אצלם פרסומי ניסא, אף שאינם מבינים מה ששומעים, פירש רש"י (מגילה ית, א ד"ה ופרסומי) ששואלים את השומעים האחרים, ואלו אומרים להם מה ענינה של קריאה זו ואיך היה הנס. ובפירוש המשניות להרמב"ם פירש, שאף שאינם מבינים כל מילה ומילה, מבינים הם את כלל הענין.

27) ולענין אם אינם מבינים את הברכה הנאמרת בלשון הקודש, כתב השו"ע לעיל (ס"י קצג ס"א) שאינם יוצאים ידי חובה. וראה מה שכתב המשנ"ב שם (ס"ק ה).

28) ולעיל (ס"י תרפט ס"ק יט) כתב שכך ראוי לכל אחד לנהוג, אם יש יכולת בידו.

29) ומבאר בדבריו שהקורא בלחש עם הש"ץ דינו כקורא בציבור ולא ביחידות, וכן דעת החזו"א (או"ח ס"י קנח ס"ק ב) שנקרא

כקורא בציבור, כי דין קריאה בעשרה אינו דוקא שאחד קורא והתשעה שומעים, אלא אפילו כשכל אחד קורא במגילה שלו, ואפילו אינם קוראים מילה במילה ביחד, מ"מ מקיימים הם דין קריאה בציבור. ובדעת הגר"י סולאוויצ'יק (מועדים הזמנים ח"ב ס"י קעג הע' ב ובשו"ת תשובות והנהגות ח"ב ס"י שמט) שאותם הקוראים בלחש עם הבעל קורא דינם כיחידים ולא בציבור, ביאר הגר"ש דבליצקי (ספר פורים המשולש פ"ב הע' כו) שגם לדעת הגר"י אם קורא מילה במילה עם הש"ץ נחשב כקורא בציבור, ואינו נחשב כקורא ביחיד רק אם אינו קורא ממש ביחד עם הבעל קורא [אלא שהורה לציבור לשתוק ולשמוע, משום שלמעשה קשה לקרוא ביחד עם הבעל קורא מילה במילה]. וכן העיד הגרא"ל שטיינמן (קובץ קימו וקבלו עמ' 75) שהגר"י עצמו נהג לקרוא מילה במילה עם הש"ץ, ונחשב כקריאה בציבור.

[משנ"ב ס"ק כח]

שְׂפִירָא מְשֻׁם שְׂפִירָא הַלְשׁוֹן³⁰.

30) וכתב בבית"ל לעיל (ס"י סב ס"ב ד"ה יכול) לענין קריאת שמע ושאר דברים הנאמרים בכל לשון, שדוקא אם אנשי המדינה מדברים בלשון זו, אבל אם רק הוא ועוד איזה אנשים יחידים יודעים את הלשון הוה, אין זה נחשב ללשון באותה המדינה ודוקא בשאר לשונות, שאינן נחשבות לשון אלא מצד הסכמת בני המדינה, שלכן כשאין אנשי המדינה מכירים לשון זו אינה נקראת לשון כלל, אבל לשון הקודש שהיא לשון בעצם יוצאים בה בכל מקום]. ובהג"ה שם כתב שמדברי השו"ע בסעיף זה לענין קריאת המגילה, משמע לכאורה שגם כשוק הוא ועוד יחידים מכירים את הלשון בה כתובה המגילה, יוצאים בה ידי חובה. וכתב שאולי במגילה הקלו משום פרסומי ניסא, אולם בר"ן לא משמע כחילוק זה, וסיים שצ"ע למעשה.

[משנ"ב ס"ק לו]

שְׂפִירָא לְפָנָיו וְהוּא מְצִין בְּכָל תְּכֵה³¹.

31) ולענין בעל קורא שרוצה לעיין בחומש הנדפס עם נקודות וטעמים בכל פסוק, ואחר כך לקרוא מתוך המגילה, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"י קמב ס"ק ז).

[משנ"ב ס"ק לב]

שְׂפִירָא דְּנִקְא הַקָּב שֶׁל לְשׁוֹן זֶה שְׂקוּרָא³².

32) ומגילה הכתובה בלשון הקודש, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג ס"י צח) שלכל הדעות אינו יוצא בה ידי חובה אלא אם כן כתובה בכתב אשורית, ורק בשאר לשונות דעת הרמ"א שהכתב אינו מוכרח להיות באותו לשון שבה היא כתובה. וכן כתב הכף החיים (ס"ק נו) בשם הרב"ז ועוד אחרונים, אך כתב שלדעת הבית יוסף גם מגילה הכתובה בלשון הקודש כשירה בכתב אחר.

[שעה"צ ס"ק לו]

וְצִין בְּאֶשְׁכּוֹל וְהַנְּשִׂימִים שֶׁם, וְצִירִי עֵין³³.

33) וביאר בבית"ל (סוף ד"ה באיזה), שבאשכול משמע לכאורה שאינו מכשיר אלא אם היה הלשון והכתב של אומה אחר, ורלא כדעת הרמ"א.

